

PELLO ZUBIRIA

Amiantoak balio du jendea hiltzeko eta filantropiarako

Amiantoak bizirik dirau, eta ez bakarrik hark gaixotu dituen milaka erietan. Herrialde aberatsenetan debekatu duten arren, beste askotan beti bezala saltzen da fibrozementua, eraikuntzarako gairik modernoenen irudipean. Bitartean, hartaz gehien aberastu den familiak orain garapen iraunkorra saltzen du, bateko eta besteko ekologistak erosit.

MUSIKA PLAZA FILMEAN ASBESTOSI gaitzak jotako herritar batek kontatzen dun nola Orereta-Errenteriako Paisa usinan langileek bokadiloak berotzen zituzten amiantozko bi xaflaren artean. Egon ziur gaur bertan beste milakak egiten duela gauza bera, inolako beldurrik gabe. Ikusi besterik ez dago munduan oraindik Eternit eta beste marka batzuekin zenbat fibrozemento egin, saldu eta erabiltzen den... beti bezala material berri, garbi eta erabilezazaren famapean abonatuta.

Paco Puche andaluzak berrikitan idatzi du *Victimas y verdugos. Las mentiras del amianto, las fortunas amasadas, los delitos consumados* artikulua eta gaiari buruzko idatzi gehiago plazaratu du *El Observador* gunean. Puche lanbidez liburu saltzailea da, Malagako Prometeo eta Proteo liburu denden jabe den kooperatibako arima. Artikuluarekin oroigarri berezia egin dio Juan Aguirre izeneko lagun bati: biek ikasi omen zuten Peritaje Industrial Sevillan, Aguirre Uralita enpresan hartu zuten –Pucheri deitu zion berarentzako ere lana bazelako, baina hau beste zereginetan zebilen– eta duela gutxi hil du mesotelioma batek. Espainian, Hego Euskal Herrian ere bai, “uralita” esaten zaio asbesto edo amiantoari.

Puche oraingoan oinarritu da *La mentira del amianto. Fortunas y delitos*

liburu berrian, zeina plazaratu baitu Zurichen bizi den Maria Roselli kazetari italiarrak. Hau amiantoaren biktima askorekin mintzatu da, haientzako kalteordainen galdez munduan aurkeztu diren salaketez idatzi du, baina baita mirarizkoa omen zen asbestoarekin aberastu diren batzuek ere.

Europar Batasunaren agiri batek dio bost minutu oro hiltzen dela norbait amiantoagatik; 2030a artean 500.000 hilko omen ditu Europan eta mundu osoan hamar milioi inguru. Asegurueteen arabera, inoiz izan den ezbeharririk handiena. Ezbeharra? Hobe sarraskia deitzea: aspal-ditik dagoen arren zein hilgarria den, amiantoa erabat legezkoa baita Txinan, Indian, Brasilen, Hegoamerika ia osoan... Gero eta gehiago ekoizten eta erabiltzen da munduan.

Suitzako familia batek kontrolatu du negozioa XX. mendean. Schmidheiny sendiaren lau belaunaldi aritu dira horretan, Niederurnen herrian egoitza duen Eternit enpresaren jabe. Hamasei herrialdetan barreiatu-rik 23.000 langile eduki zituzten. Herrian zeukan egoitza SAIAC erakundeak ere, amiantoaren prezioak, ekoizpena bezala salmenta, teknologia eta politikariak zein komunikatzaileak erosteko lobbygintza kontrolatzen zituen kartela.

1985ean Schmidheinytarren eta

Irudi handian, Ekuadorreko *Revista Publicaciones* ageri den iragarki ia obszenoa: “Lolita” itxuran posatuz neskatoak promozionatzen du Eternit marka, mende batez amiantozko teilatu eta eraikuntzako gaietan lider izan dena. “Los ondulados están de moda” dio amiantozko teilatuez eta “para toda la vida” omen direla. Umore beltza. Amiantokiak munduko herrialde gehienetan ekoiztu eta saltzen dira gaur ere, herritarrei ezkatatuz osasunarentzako dakartzan kalteak. Bere gune pertsonaletik hartutako argazki txikian, Stephan Schmidheiny, munduko gizonik aberatsenetakoa. Garapen iraunkorra sustatuz negozioa egin daitekeela argiki aldarrikatuz, ongintzako Avina eta Viva Trust fundazioetan ezarri du bere dirutzaren zati bat. Filantropia egiten duten beste aberats batzuekin elkartuta, ekologia eta ingurumenaren aldeko lider askoren lana baldintzatzen du Schmidheinyk.

Belgikako beste familia baten artean mundu osoko fibrozementuaren laurdena kontrolatzen zuten. Aipatu SAIAC kartelaren bitartez lortzen zuten asbestoaren arriskuei buruzko informazioak zentsuratzea eta aspal-ditik demostratuta zeuden ebidentziak agintari politikoei zalantzan jartzea. Horrela baizik ezin da ulertu zenbat berandutu den amiantoaren legez kanpo uztea.

Lobbygintzaz harago, fibrozementu ekoizleen kontrako auziak hasi direnean –Italian Casale herrikoek eragindakoa historikoa izan da, ez ordea bakarra– abokatuak eta fiskaltza bera espiatzeraino iritsi dira.

Eternit Avinara... Schmidheiny

Amiantoaren kalte gaiztoei buruzko lehen agiri ofiziala 1889an plazaratu zen, Ingalaterran. Baina Europa osoan 2005a arte ez zen erabat legez kanpo geratu.

1900an H. Montague medikuak demostratu zuen lehenbizikoz asbestosia patologia bat zela. 1918. urtean AEBetako New Yorker Prudencial asegurueteak ez zituen onartzen amiantoarekin ari ziren langileak bizi aseguruia egitekotan. Ez zen aski izan. 1960an C. Wagnerek azaldu zuen amiantoaren eta birrikako mesoteliomaren arteko lotura. Alferrik. Ez neurririk hartu zen eta ez herritarrei jakinarazi.

cerámico
ladrillo
verde aceituna
ocre otoño
rojo teja
naranja
blanco
negro
Colores aproximados a los reales

Para un techo silencioso y eterno use placas onduladas con la garantía de **Eternit** para toda la vida

Eternit usinan lan bortxatua egitera. Alemanian naziek usatu zuten esklabu lanaz baliatu ziren Schmidheiny-tarrak.

Gauza bera apartheid sistema ezarri zuen Hego Afrikako erregimena-rekin. Hango lekukoak elkarriketatu ditu Rosellik, amiantoarekin Everiten lan egin zuten errukarriak. “Beldurgarria zen, hautsa zegoen alde guztietan baina inork ez zigun esan hura hilgarria zenik. Norbait gaixotzen zenean, bere herrira bidaltzen zuten, eta inork ez zuen jakiten zergatik hiltzen ziren”. Anastasio Somozaren Nikaraguan berdin, han Nicalit sortu zuten.

Stephan Schmidheinyk 1990ko hamarkadan laga zituen amiantoarekiko negozioak. Hain zuzen Europan debekua erabakitzen ari zen garaietan. Eta sortu zen Stephan Schmidheiny berria... garapen iraunkorra babesten duen filantropoa. 1994an Avina fundazioa sortu zuen eta 2003an Viva Trust. Prefosta, negozioak utzi gabe: Nueva Group holdingaren bidez garapen iraunkorarekin dirua irabazten saiatzen da.

Avina eta Viva Trustekin Schmidheinyk subentzionatzen ditu garapen iraunkorra esaten zaion eremu txit zabal eta anbiguoko ekintzak. Tartean, lortu du fitxatzea ekologia munduan izen bat eduki duten jendeak, Paco Puchek aipatzen ditu.

Laster Stephan Schmidheinyk bere buruari ematen dion enpresaburu ameslari eta filantropo irudia aurrez aurre aurkituko da amiantoak eragindako mesotelioma eta kantzerrek kaltetutako milaka biktimek ezarri dizkioten epaiketekin. Bitartean, amiantoak bizirik dirau. ■

1973an Osasunaren Mundu Erakundeak onartu zuen amiantoaren eta birrikako kantzerraren arteko lotura... eta hemen langileek lasai ederrean segitzen zuten amiantoa egiten, zerratzen, ipintzen eta arnasten.

Europako debekuarekin fini izan balitz asbestoarena, orain arte erabilitakoaren ondorioak geldituko lirarteke, une oro azaltzen ari diren mesotelioma eta kantzer berriak. Baina kontua da munduko gainerako herrialde gehienetan legezko izaten segitzen duela, askotan betiko izen zaharrekin, Eternit bera tartean.

Errusia, Txina, Brasil, Kazajstan, Kanada eta Zimbabwe omen dira meategietatik amianto gehien erauzten dutenak. Txina, Errusia, India, Brasil, Kazajstan y Tailandia dira

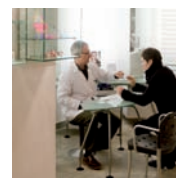
kontsumitzaile nagusiak. Denetan segiko dute ugaritzen mesoteliomak eta asbestosiak, baina propinarik ikaragarriena gorde zaie amiantoa berreskuratzen duten lantegietakoei: munduko itsasontzi militar nahiz zibil erraldioen errailetatik asbestoa eskuz inolako babesik gabe atera behar duten pariak dira.

Ia mende batez produktu hori hein handi batean Schmidheiny sendiak kontrolatu zuen, jarduera hainbat enpresa eta holdingetan banatuta: Eternit, Everite, Amanco. Ez dute kontzientzi arazo handirik eduki edozein sistema politikorekin elkarlanean jarduteko. Maria Rosellik elkarriketatu du, esate baterako, Letoniako emakume bat 1942an 19 urterekin Alemaniara ekarri zutena,

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

